

Sanitarinių kirtimų taikymas EB svarbos buveinėse

GEDIMINAS BRAZAITIS

Organizmų, susijusių su mediena įvairovė (Skandinavijos pavyzdys)

Grybai

- *Ascomycetes* 751
- *Basidiomycetes* 1270
- *Lichenes* 220

Vabzdžiai

- *Coleoptera* 1257
- *Diptera* 500-1200
- *Hymenoptera* 900-1400
- Kiti >160

Kitos organizmų grupės

- *Acarina* 300
- *Nematodes* >100
- *Myxomycetes* 150
- *Bryophytes* 97
- *Vertebrata* 54

Viso

5800-7000 (tai 25 % nuo visų miško rūšių)

Miško sanitarinės apsaugos ir biologinės įvairovės apsaugos konfliktas

Paprastosios eglės problematika

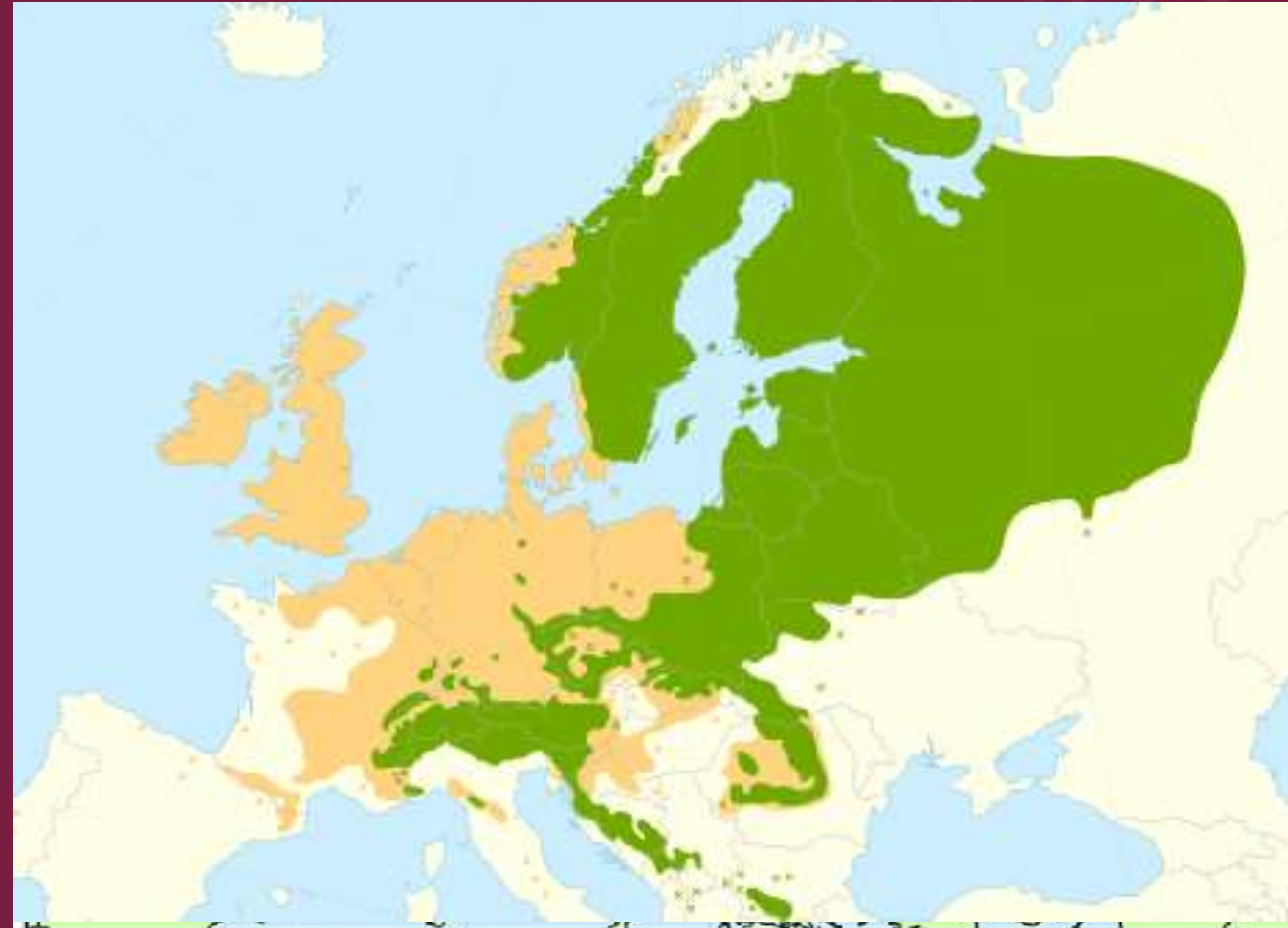

Pagrindinė unksminių medžių rūšis,
kenčianti dėl klimato kaitos sukeltų sausrų
ir temperatūros kilimo;

Svarbi biologinei įvairovei ir miškininkystei;

Biologinei įvairovei išsaugoti labai svarbu,
kad plynuosius kirtimus keistų atrankiniai;

Tvariausi yra mišrūs įvairiaamžiai medynai.

Ar visa negyva eglės mediena yra pavojinga?

NATURALIT

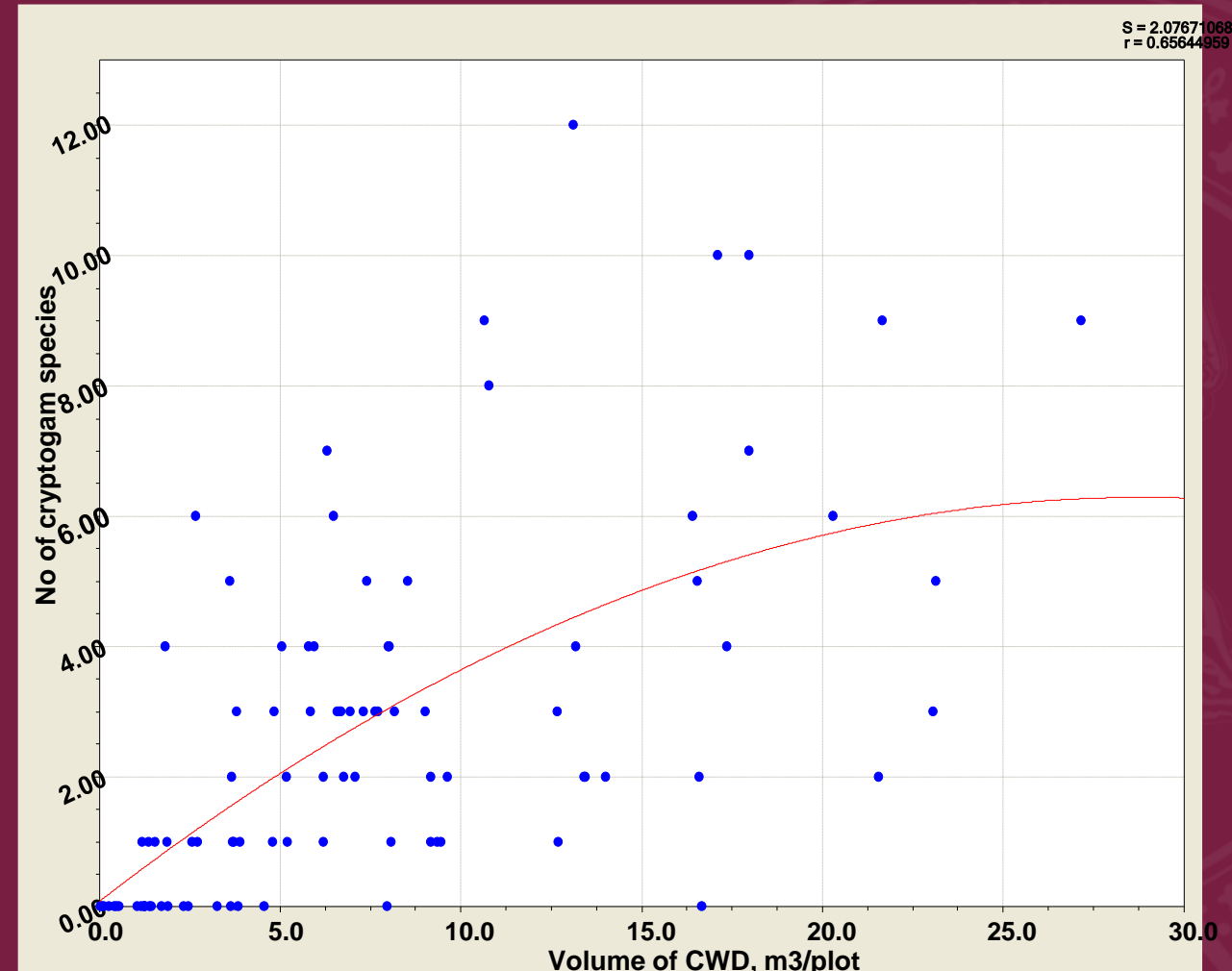

Ar visa negyva eglės mediena yra pavojinga?

Negyvos medienos vertė biologinei įvairovei

Ar padidinus negyvos medienos kiekį iki $100\text{m}^3/\text{ha}$ mes stebėsime tokį retų rūšių padidėjimą ?

Preikša, Ž.: Stambių virtėlių tūrio įtaka kriptogamų rūšių skaičiui (barelio plotas – 0,2 ha)

Negyva mediena: *negyvos medienos įvairovė (tipai) v.s tūris*

Negyvos medienos vertė biologinei įvairovei

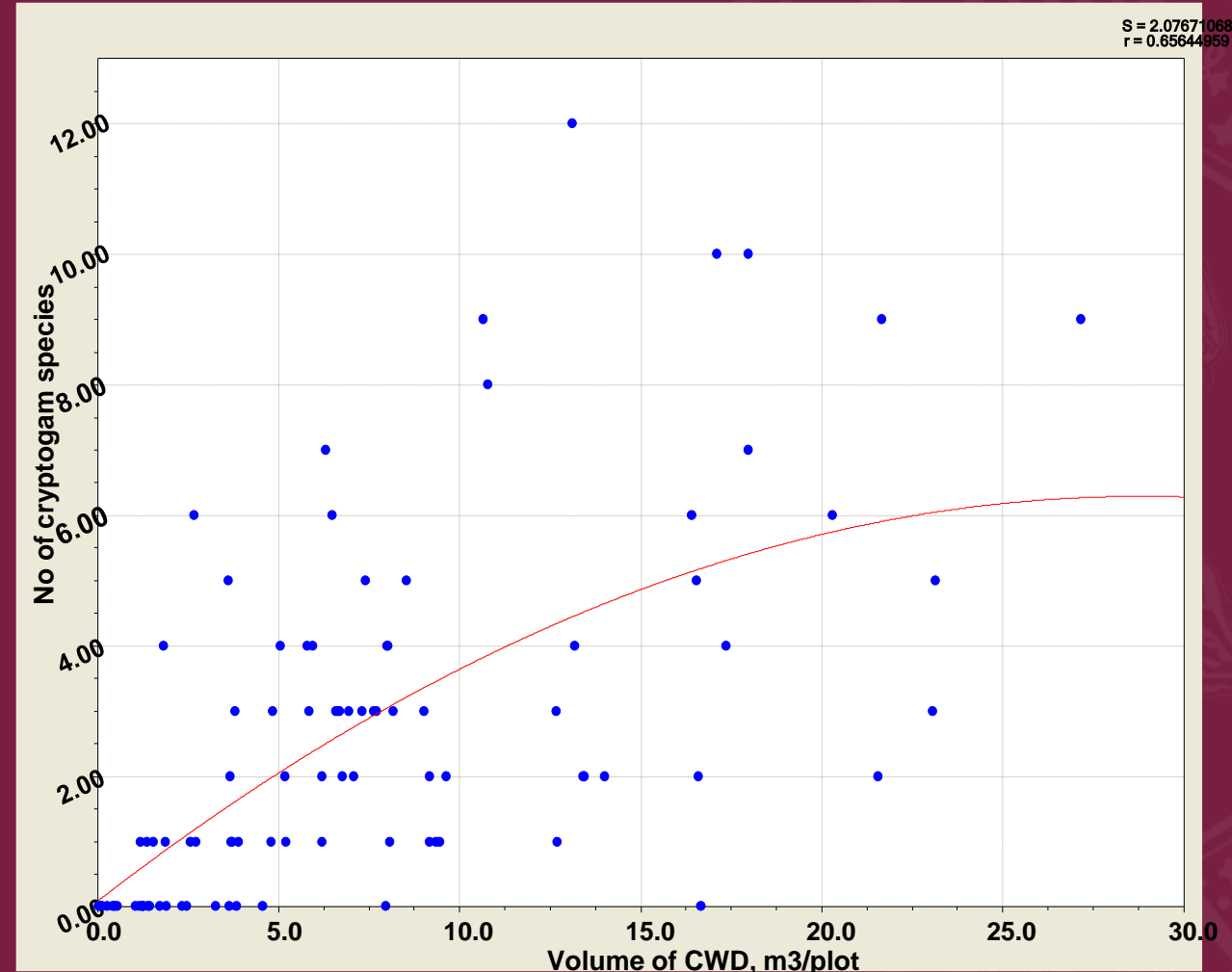

NATURALIT

Nėra savitiksliis siekis;

Daug negyvos medienos tipų (stambi, įvairių puvimo stadijų, stovinti, gulinti, sausumoje ir vandenyje);

Daug negyvos medienos tipų dažnai reiškia ir didelį jos tūrį, tūrį įvertinti daug paprasčiau, todėl ir toliau bus naudojamas tūris.

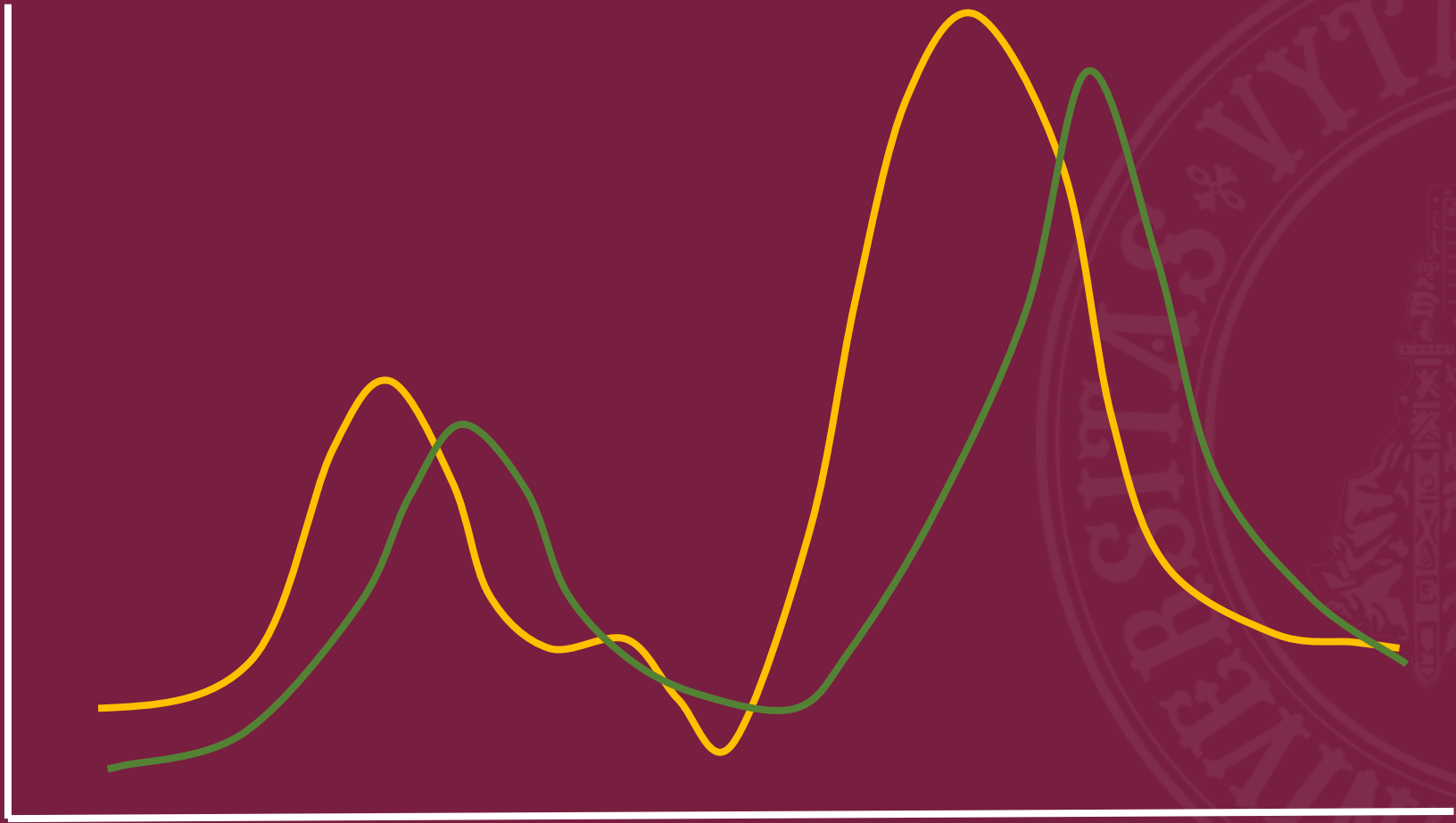
Preikša, Ž.: Stambių virtėlių tūrio įtaka kriptogamų rūšių skaičiui (barelio plotas – 0,2 ha)

KENKĖJŲ IR JŲ PARAZITŲ DINAMIKA ŪKINIUOSE MIŠKUOSE

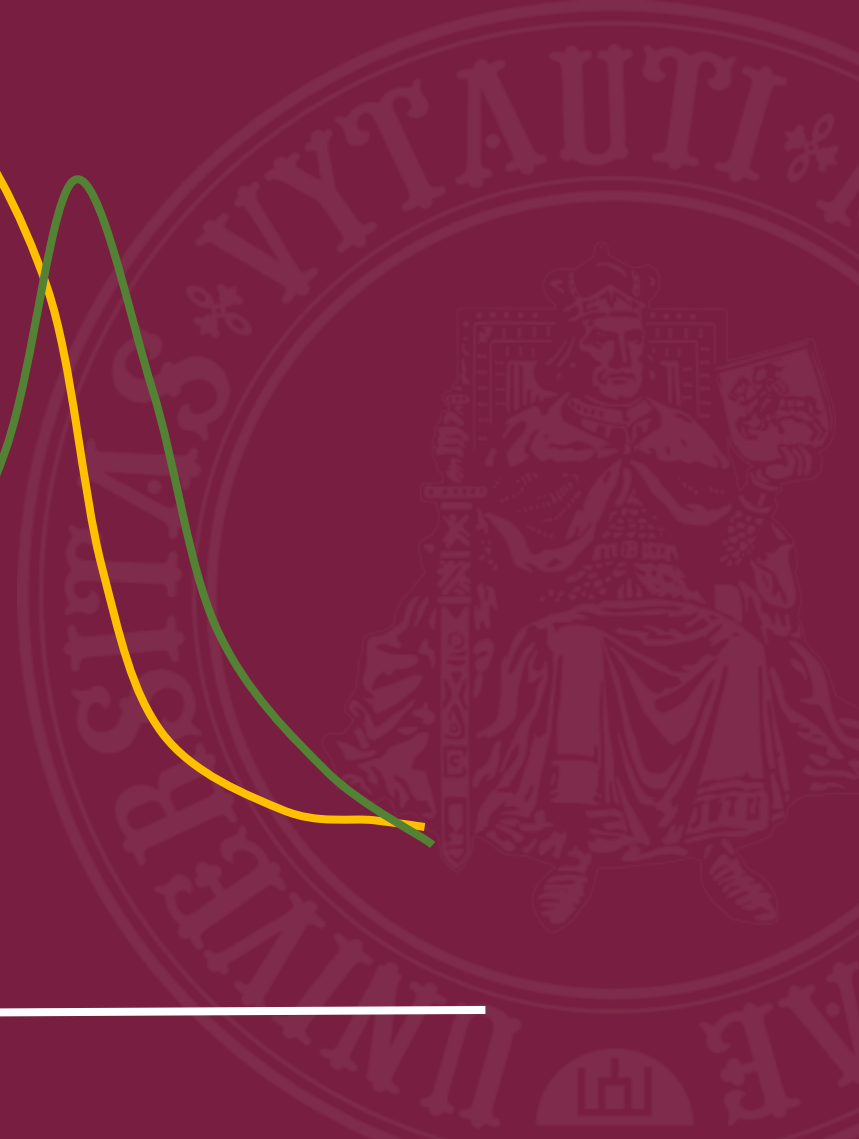

Eglės liemenų kenkėjų gausa

Kenkėjų parazitų gausa

Laikas, m

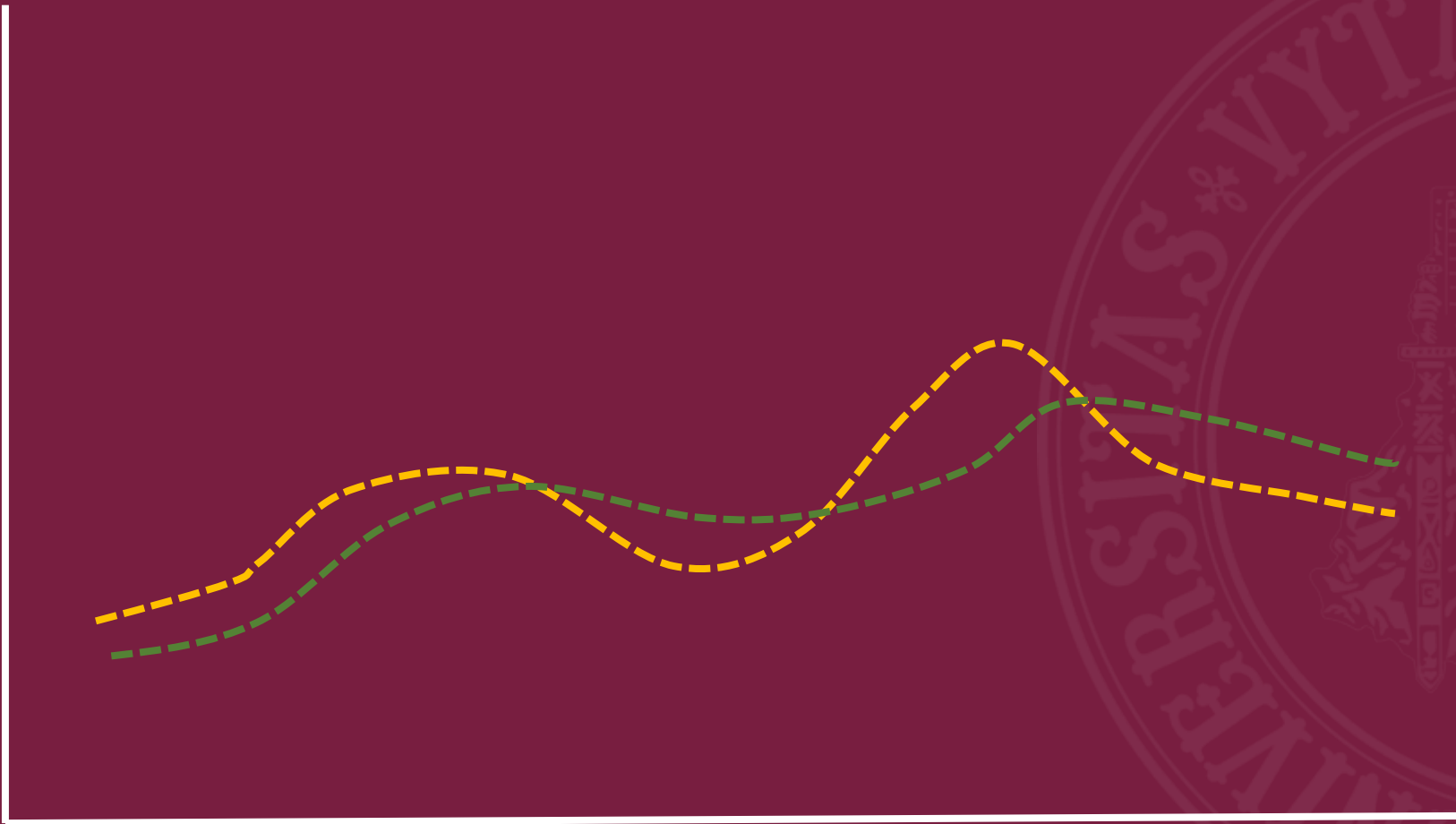

KENKĖJŲ IR JŲ PARAZITŲ DINAMIKA HOMEOSTATINIUOSE REZERVATUOSE (SU NUSISTOVĖJUSIA PUSIAUVYRA)

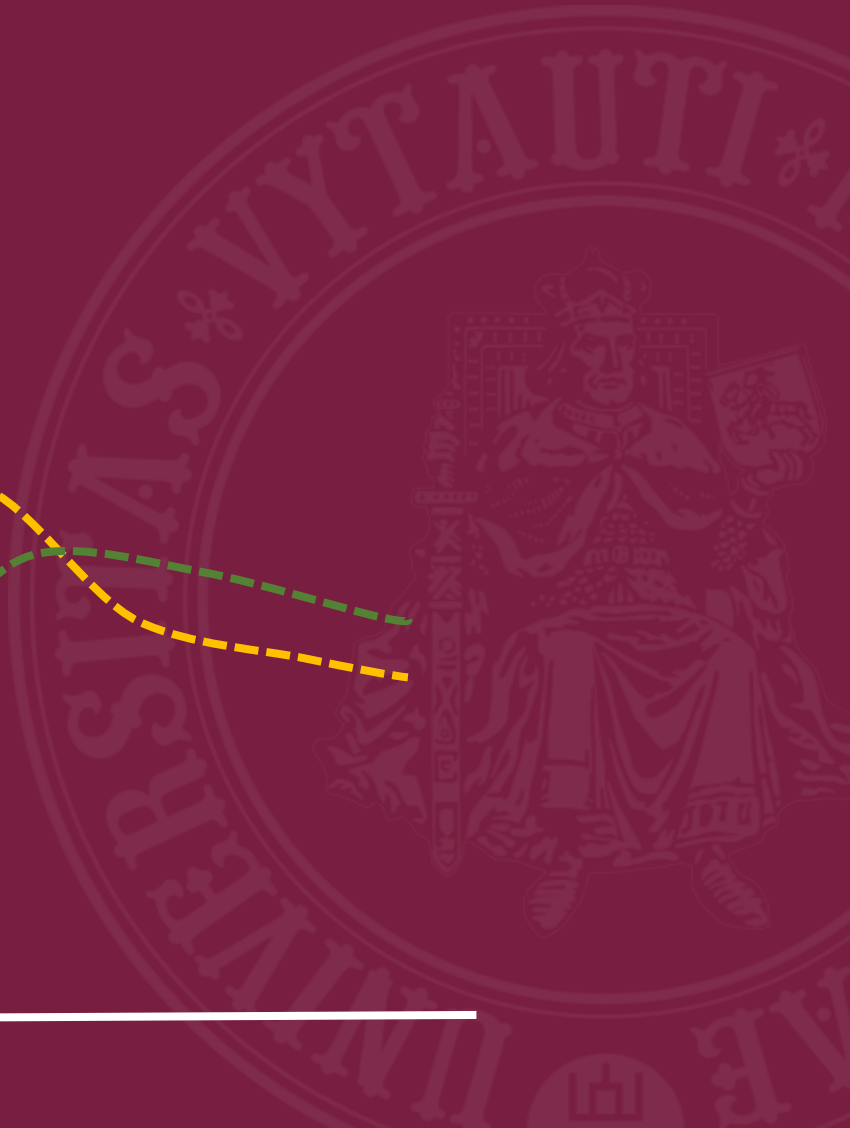

Eglės liemenų kenkėjų gausa

Kenkėjų parazitų gausa

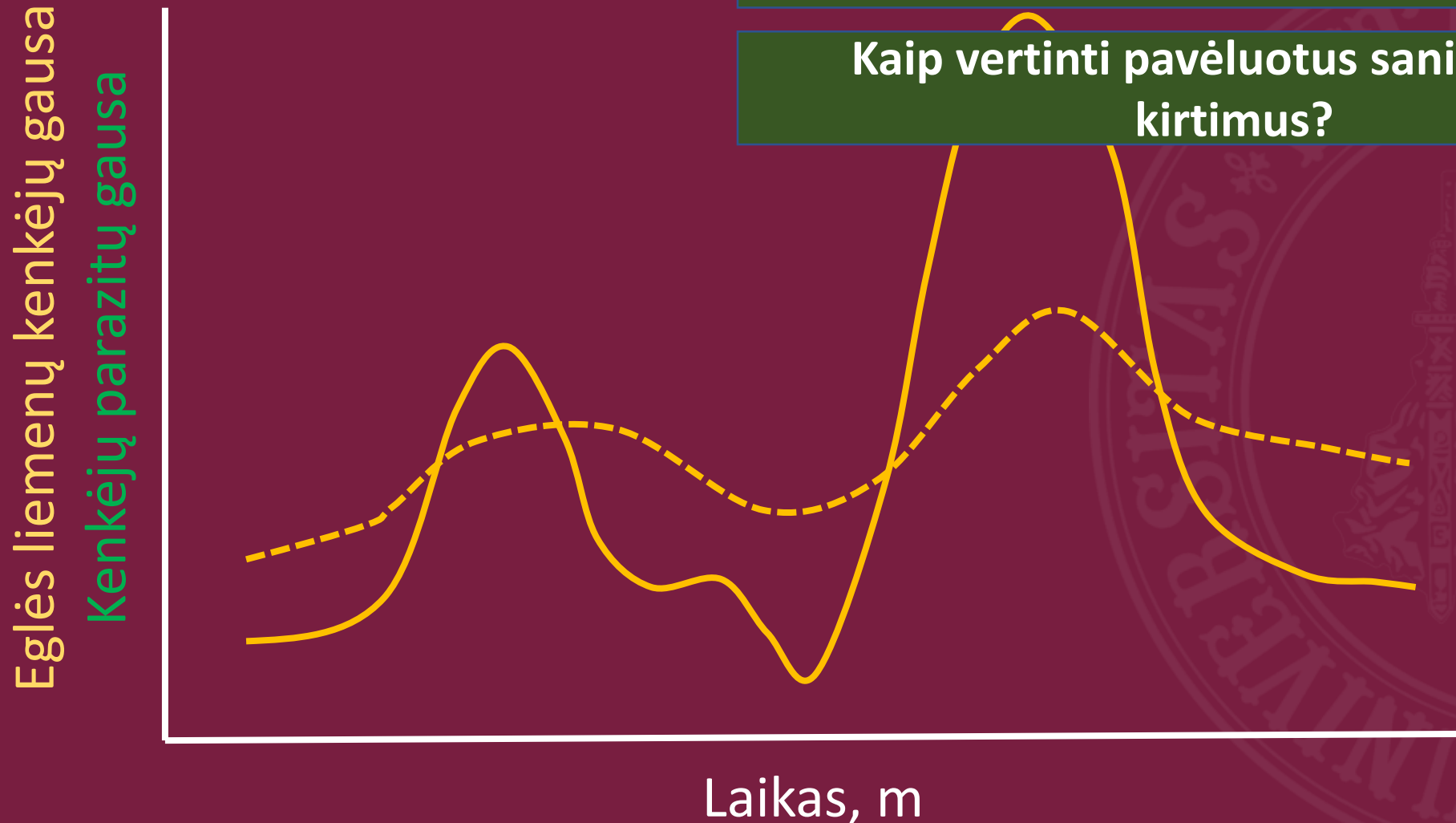
Laikas, m

KENKĖJŲ DINAMIKA ŪKINIUOSE MIŠKUOSE IR REZERVATUOSE

Svarbus pereinamasis laikotarpis iš miško ūkinio režimo į saugomos teritorijos !

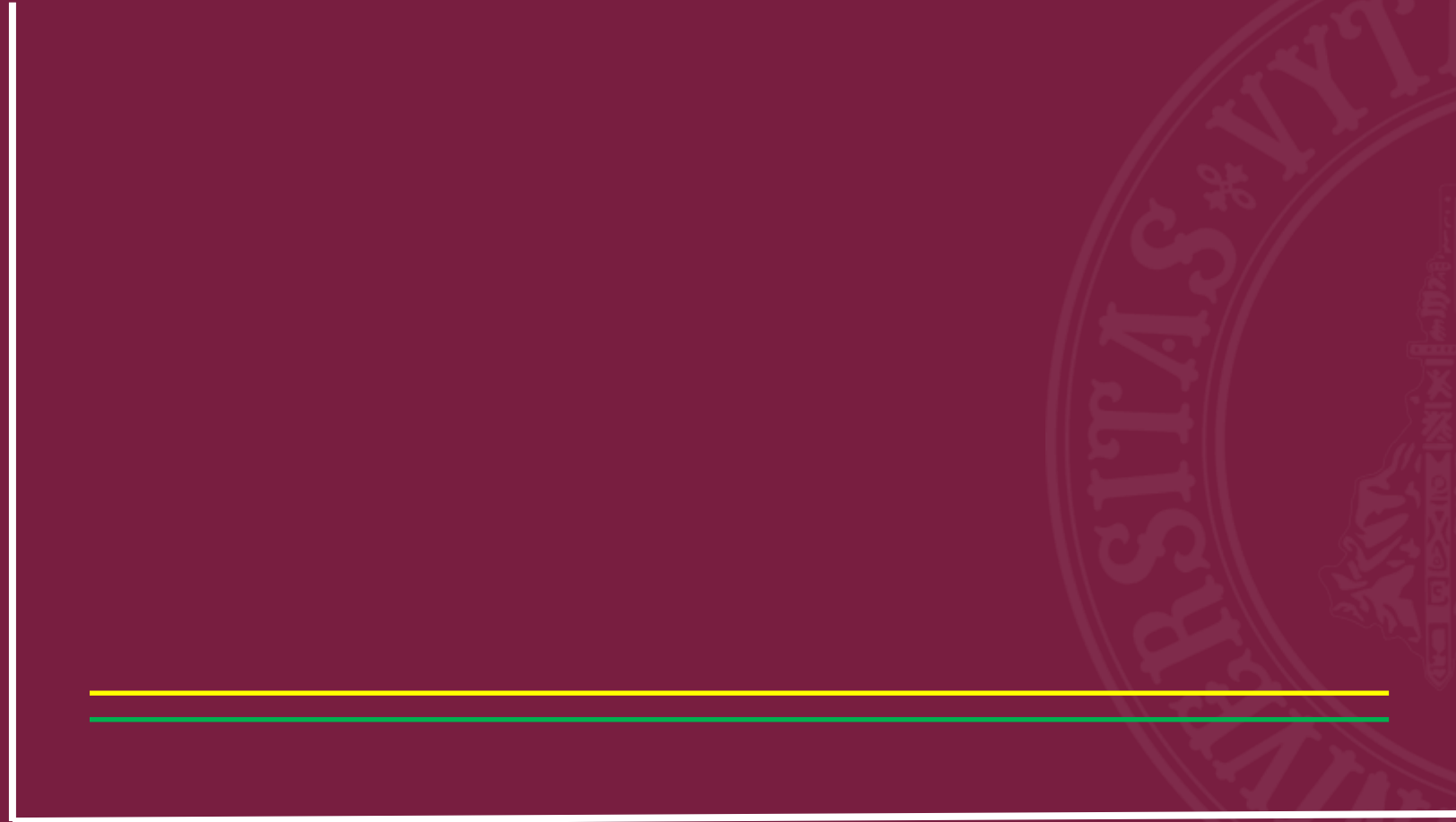
Kaip vertinti pavėluotus sanitarinius kirtimus?

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

Laikas, m

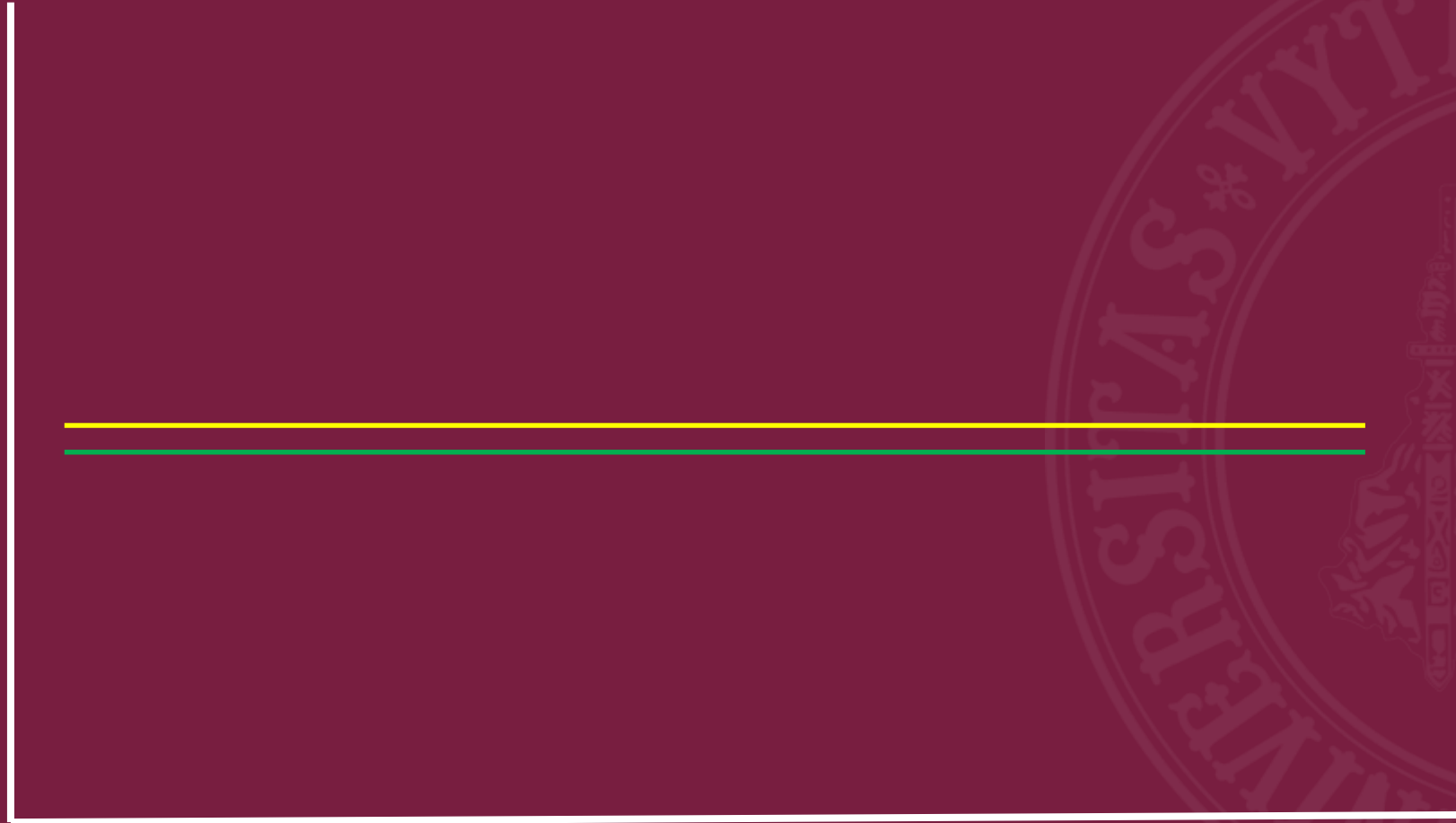

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis

Retų rūšių skaičius

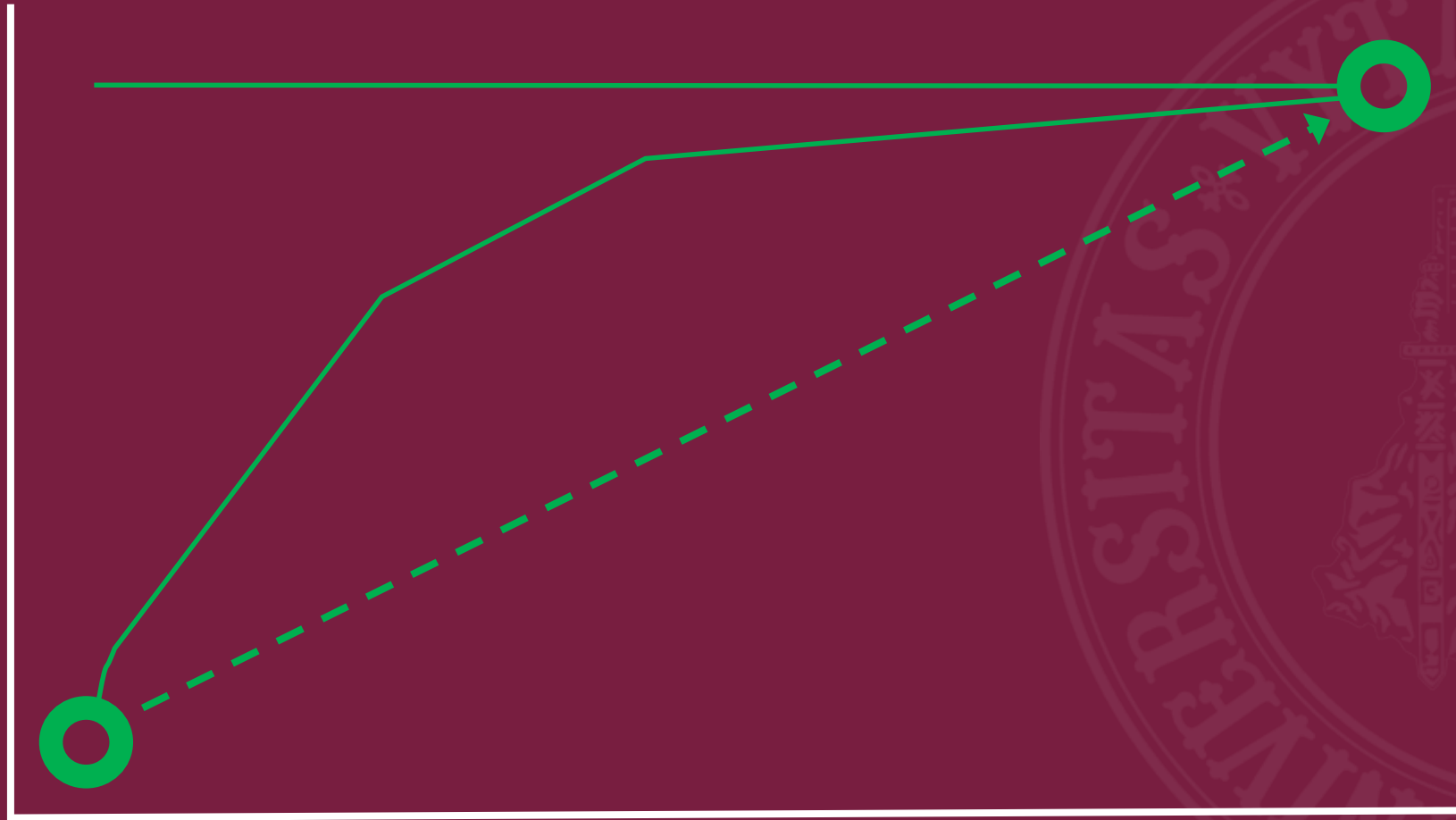

Laikas, m

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

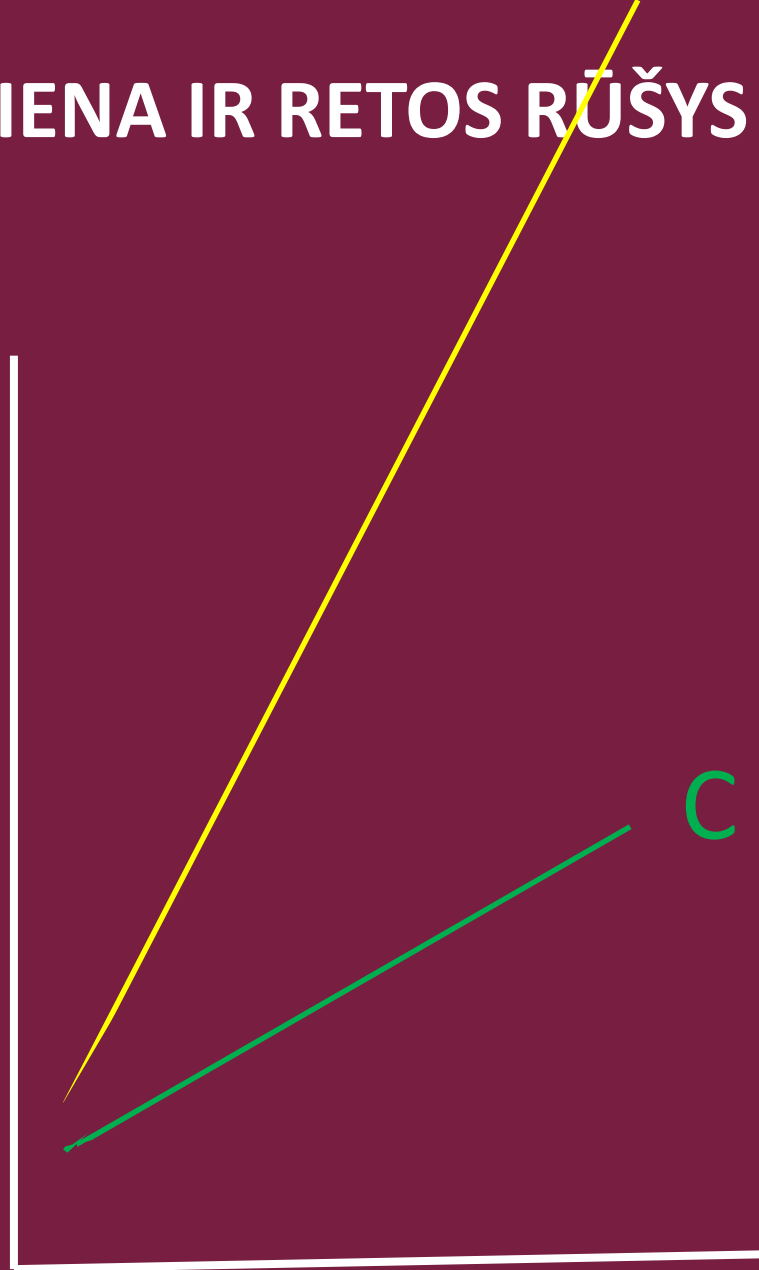

Laikas, m

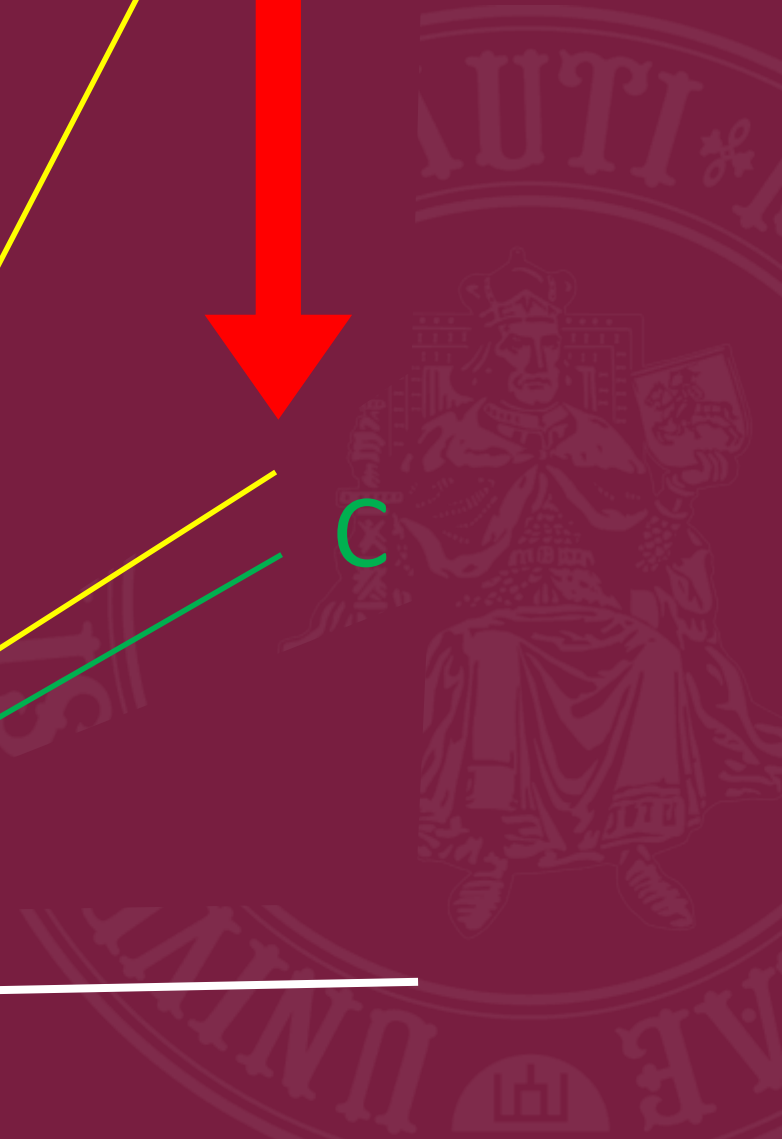
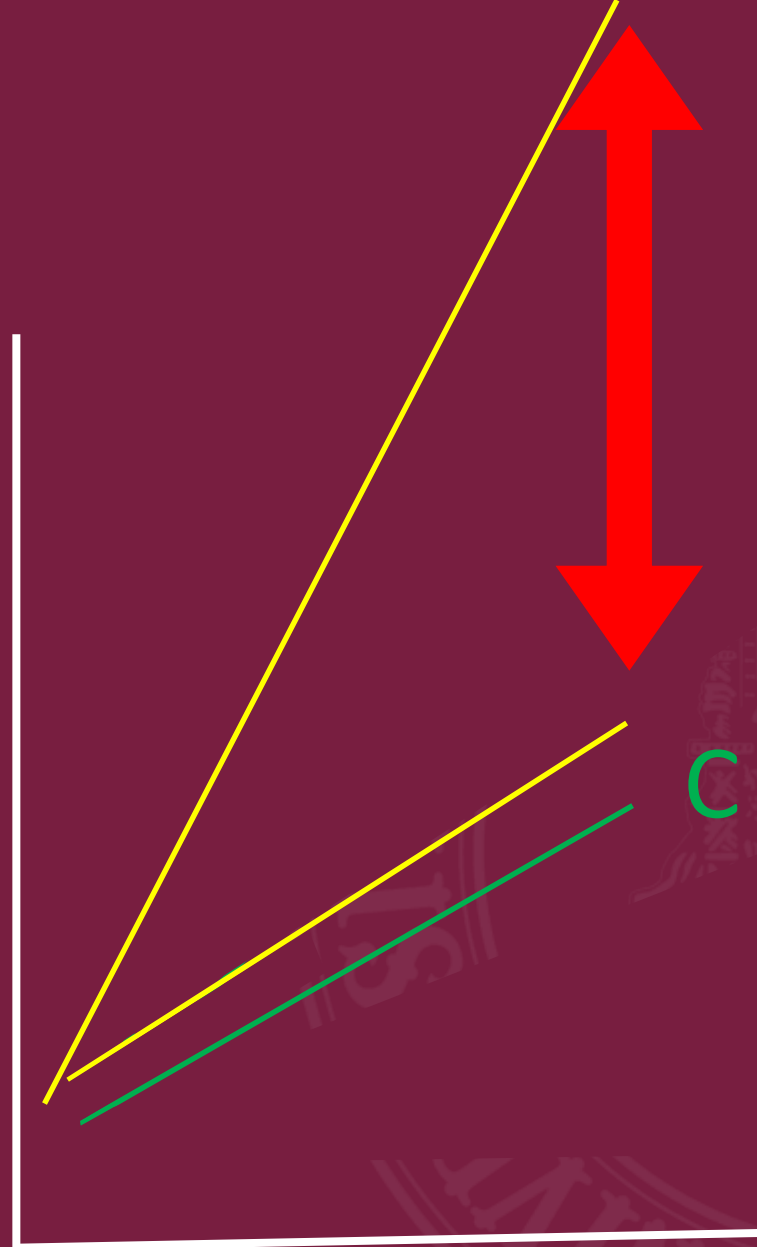

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

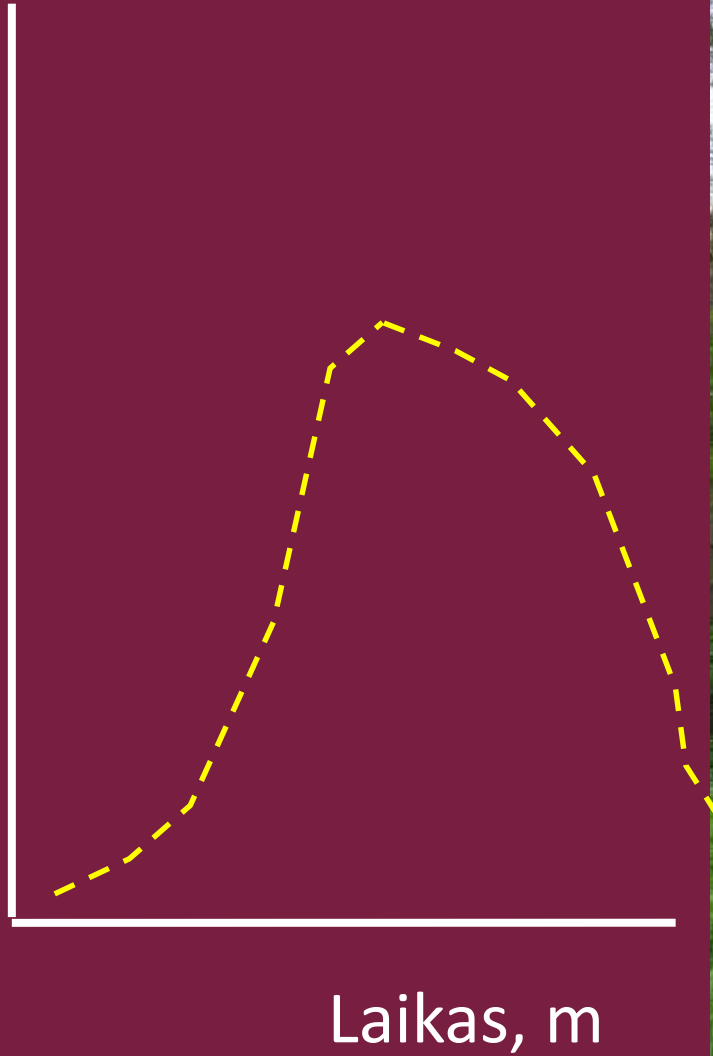

Laikas, m

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

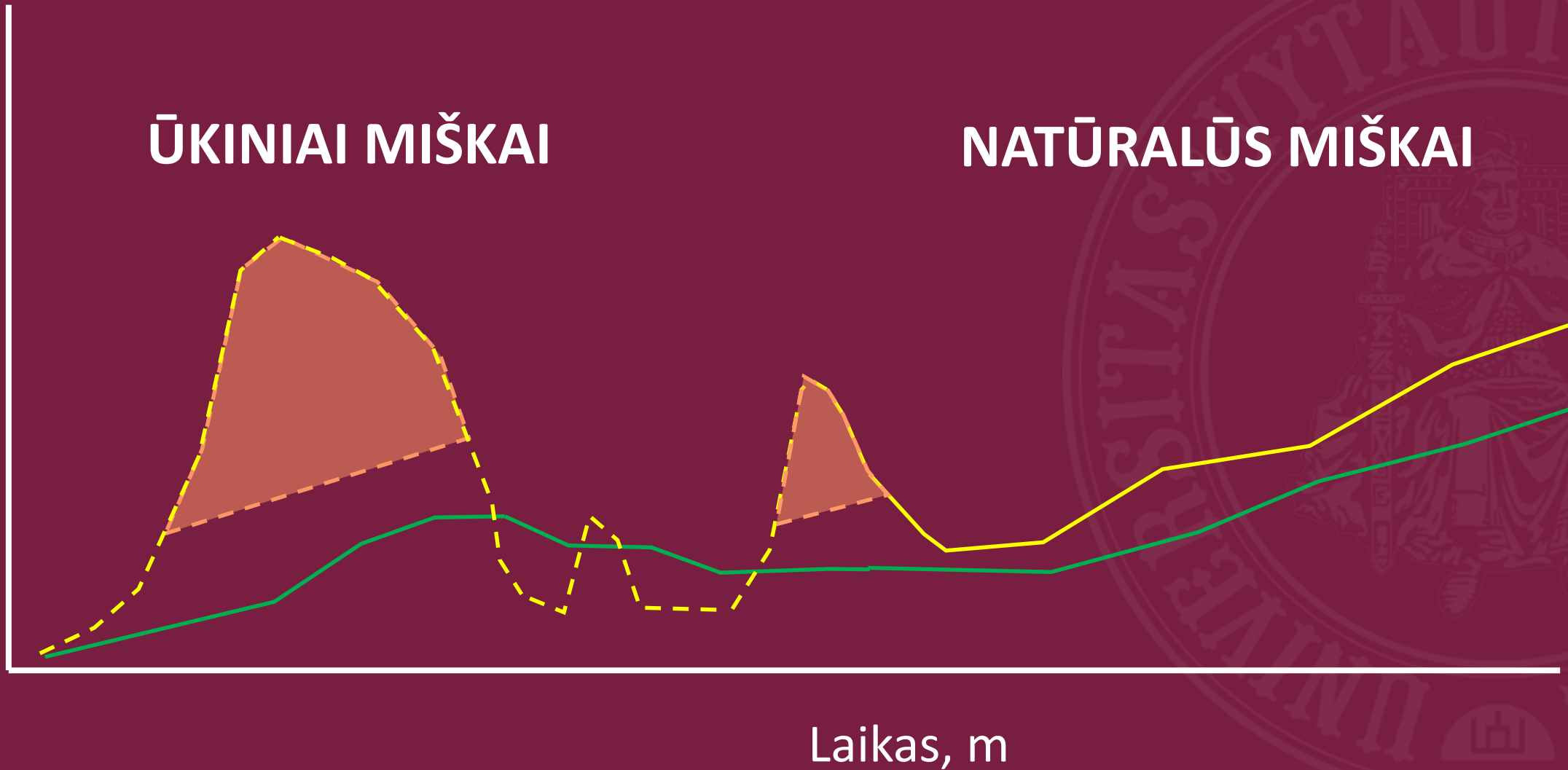
Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

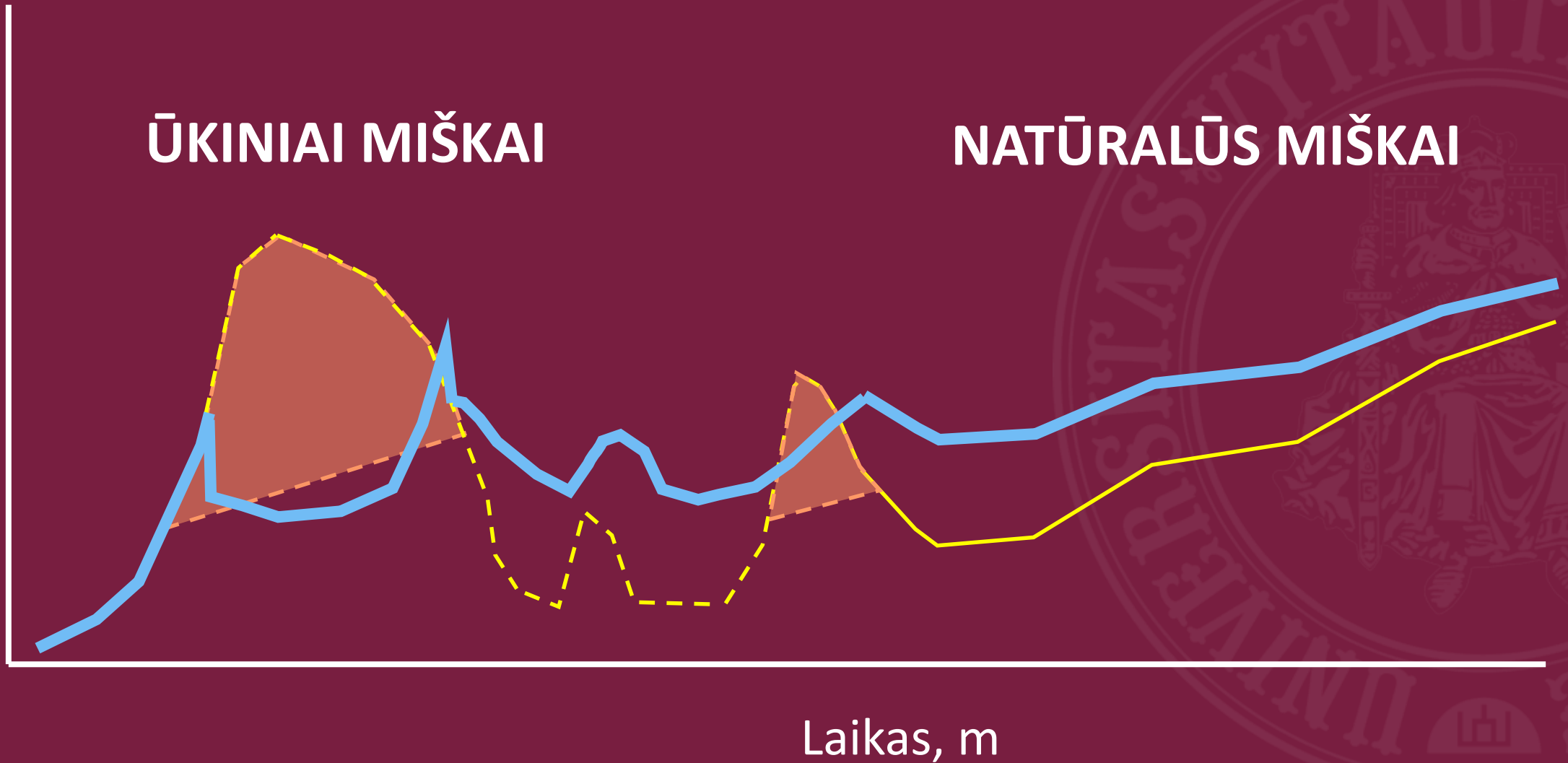

Laikas, m

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

Laikas, m

NEGYVA MEDIENA IR RETOS RŪŠYS

Negyvos medienos kiekis
Retų rūšių skaičius

ŪKINIAI MIŠKAI

Pernelyg gausus trumpalaikis negyvos medienos pikas naudos biologinei įvairovei duoda mažiau nei tolygus negyvos medienos didėjimas

Reikalinga labai operatyvi ir didinanti negyvos medienos kiekį eglių sanitarinė apsauga

Laikas, m

Sanitarinės apsaugos priemonės

Bendrosios nuostatos (iš ES leidinio: Tinklas „Natura 2000“ ir miškai)

Sanitarinės priemonės natūraliose miško buveinėse turi būti planuojamos atsižvelgiant į teritorijos apsaugos tikslus, o priemonės taikomos taip, kad būtų išvengta neigiamo poveikio saugomoms rūšims ir buveinėms arba, kad jis būtų sumažintas iki nereikšmingo lygio.

Prieš taikant kiekvieną priemonę turi būti atliekamas vertinimas taip, kaip tą nustato Buveinių direktyva (6 str. 3 d.). Jeigu vertinimo rezultatai yra neigiami, įgyvendinti priemonę gali būti leidžiama tik laikantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies nuostatų (nėra alternatyvaus sprendimo, įpareigojančios priešastys neatsižvelgti į visuomenės interesus, kompensacinės priemonės, Europos Komisijos informavimas, Komisijos nuomonės gavimas, jei teritorijoje yra prioritetinių rūšių arba buveinių tipų).

Jeigu natūraliose miško buveinėse ligos ar vabzdžių protrūkis yra miškui svarbių ekologinių procesų dalis, lemianti svarbių struktūrų ir funkcijų buvimą (pvz. negyva mediena) jų protrūkis gali būti stabdomas, esat realiai rizikai išplisti už BAST ribų arba socialinis/ekonominis poveikis aiškiai viršija galimą teigiamą ekologinį poveikį.

Sanitarinės apsaugos priemonės

Bendrosios nuostatos

1. Sanitarinė miško apsauga vykdoma visų amžiaus klasių medynuose.
2. Vykdamas sanitarinę miškų apsaugą yra svarbu didinti miške esantį negyvos medienos kiekį.
3. Sanitariniais kirtimais šalinami sanitariniu atžvilgiu pavojingiausi medžiai ir sistemingai saugojama dėl kenkėjų neigiamo poveikio susidariusi negyva mediena.
4. Yra svarbu **operatyviai** reaguoti į pavojingą ligų ir kenkėjų plitimą priimant savalaikius sprendimus.

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

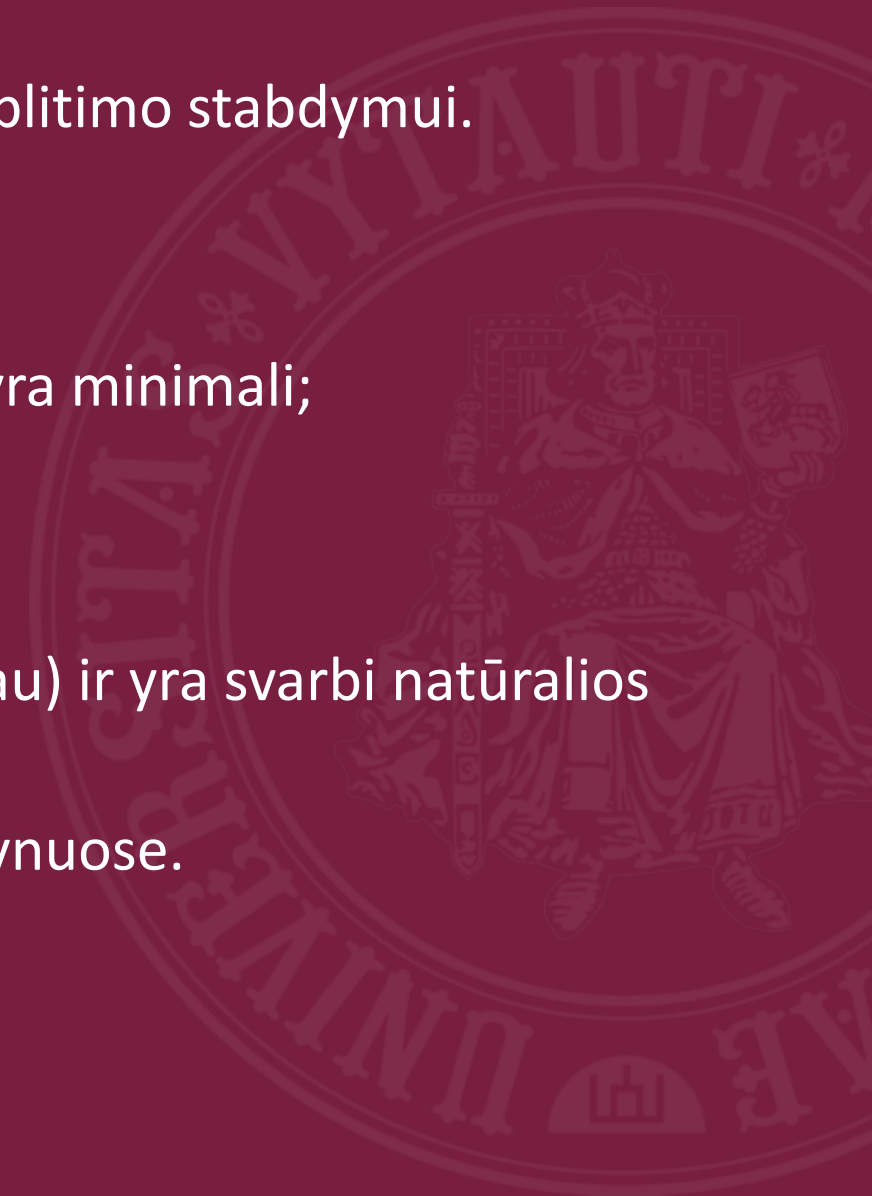
Didelis dėmesys eglės liemenų kenkėjo žievėgraužio tipografo plitimo stabdymui.

Aktyvios sanitarinės priemonės gali būti netaikomos:

- (i) Jeigu buveinėje auga pavienės eglės, jų grupės ir/ar
- (ii) žievėgraužio tipografo plitimo rizika į aplinkinius medynus yra minimali;

Buveinėse taikomos aktyvios sanitarinės apsaugos priemonės:

- (i) eglė sudaro ženklų dalį (medyno sudėtyje 4 dalys ir daugiau) ir yra svarbi natūralios miško buveinės sudedamoji dalis;
- (ii) eglės dominuoja greta iki 300 m atstumu esančiuose medynuose.

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

Yra svarbu operatyviai likviduoti žievėgraužio tipografo užpultų ir džiūstančių medžių židinius, *pirminėse jų susidarymo stadijose.*

Paprastai žievėgraužio tipografo plitimas prasideda nuo kelto užpultų medžių, vėliau esant tinkamoms sąlygoms židinis plinta, džiūstant vis naujems medžiams židinio pakraščiuose. Siekiant, savalaikiai (rekomenduotina per 5 dienas nuo jų aptikimo) sustabdyti sanitarinės padėties blogėjimą, pirminėje židinio susidarymo stadijoje pavojingiausi sanitariniu atžvilgiu medžiai (paprastai 3-7, iki 10) turi būti skubiai nupjauti ir nužievinti.

Jeigu po žieve yra besivystančios žievėgraužio tipografo lervos (nėra suaugėlių), tikslingiau žievę iki medienos tankiai supjaustyti jos nepašalinant, o jei jau spėjo pilnai išsivystyti suaugėliai – žievė nuskutama iki brazdo.

Skirtumai tarp žievės skutimo ir pjaustymo.

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

Pavieniai užpulti medžiai nupjaunami ir nužievinami

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

Aktyvai plintant buveinėje (vizualiai vertinant apimtas plotas iki 50% ir užpulta iki 25-35% medžių) vykdomos aktyvios sanitarinės apsaugos priemonės, kertant šviežiai užpultus ir džiūstančius medžius.

Sanitariniu atžvilgiu nepavojingi anksčiau išdžiūvę medžiai saugojami natūralioje jų būklėje. Jei stambios biologiškai vertingos šviežiai pažeistos medienos yra daugiau nei nurodyta konkrečios buveinės tipo geros apsaugos būklės vertinimo kriterijuose, viršijantys šį turį iškirsti medžiai gali būti šalinami ūkiniais tikslais.

Nukirstus pavojingus medžius paliekant medyne, turi būti taikomas medžių nužievinimas žievę nuskutant ar supjaustant.

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

NATURALIT

Nukirstus pavojingus medžius paliekant, turi būti taikomas nužievinimas žievę nuskutant ar supjaustant

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

Žievėgraužiui tipografiškai plačiai išplitus buveinėje (vizualiai vertinant apimtas didesnis nei 50% plotas ir užpulta daugiau nei 25-35% medžių) sanitarinės apsaugos priemonės vykdomos atsižvelgiant į potencialią žalą gretimoms medynams.

Jeigu aplink tokią buveinę 300m atstumu nėra potencialiai pažeistinių pribręstančių ir brendžiančių eglynų, greičiausiai jau nėra tikslinga tokiame medyje vykdyti aktyvių apsaugos priemonių ir buveinė paliekama natūraliai vystymosi eigai išsaugant jos gamtosauginį statusą.

Tačiau jei nustatoma didelė potenciali gretimų medynų sanitarinės būklės blogėjimo rizika, yra vykdomos aukščiau aprašytos aktyvios sanitarinės apsaugos priemonės.

Sanitarinės apsaugos priemonės

Žievėgraužis tipografas

NATURALIT

Čekija, Šumavos NP, 2022

Virtuolialai saugoja savaiminukus:

Dėkojame už dėmesį!

Išsilavinimas 360°

LIFE-IP PAF-NATURALIT Nr. LIFE16IPE/LT/16